

La mort d'aquells que hem conegut, una experiència de desolació

Alba

MARIA DE LA PAU JANER

Avegades voldríem parlar de la mort i no trobam les paraules. Encara que ens hi esforcem i provem de fer-les sorgir a poc a poc, com si surassin del fons d'un pou obscuríssim. Deu ser que no hi ha prou força, a pesar de la contundència dels mots, per expressar-la. No serveixen els discursos grandiloqüents, ni les expressions mesurades, ni la retòrica ampullosa, ni els monosíl·labs. Res no té la intensitat ni l'eficàcia per fer-ne un retrat precís, per intentar explicar-la.

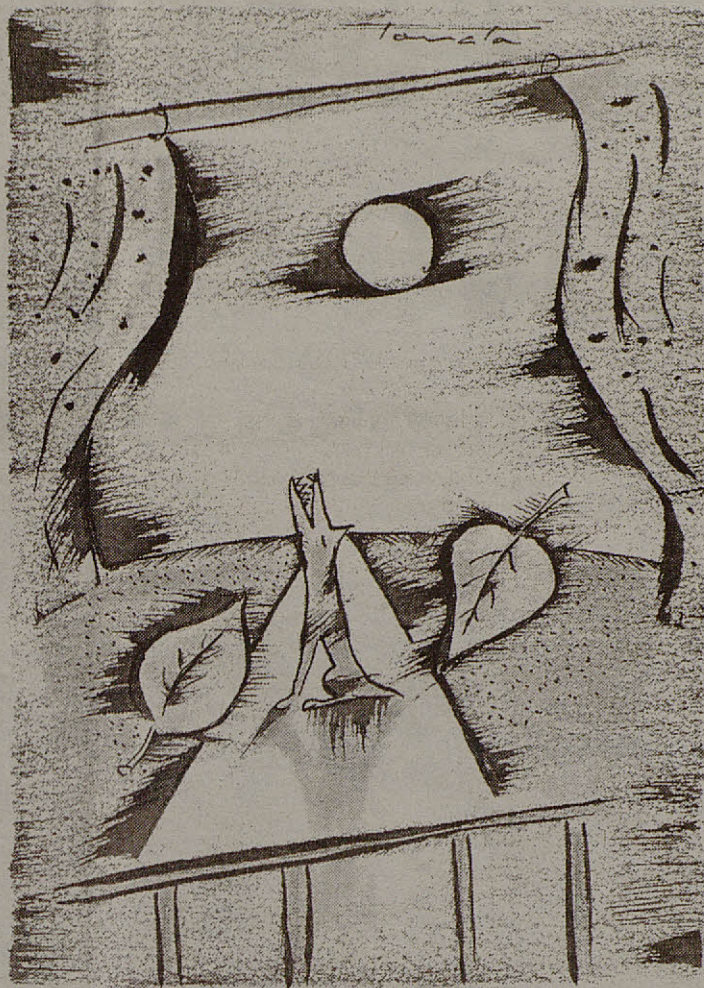
Hi pensava aquests dies passats, quan la notícia de dues morts diferents m'han sobtat. Totes dues tenen noms i llinatges, un rostre que ja no hi és i un record que guardaré molt de temps, fins que el mateix temps n'esborri les formes. Cada dia mor molta gent. Aquesta obvietat no trastoca el curs dels nostres dies, una quotidianitat que vivim sense pensar-hi gaire. Estam massa acostumats a sentir parlar de la mort. La mort dels altres. L'hem vista quan sembla veritat i és ben bé una mentida: la del cinema i la televisió, on els malvats escolen la vida. En un escenari d'indis i de prades esquerpes o de terres encara més exòtiques, això no ens estranya. A les pel·lícules, morir és allò que s'espera dels dolents. Molt sovint, emperò, la mort apareix a la pantalla de la televisió com si fos una ficció, i és terriblement certa. Deu ser que l'aparell té el poder de capgirar les coses, subvertint-ne la lògica i el sentit. Aleshores no ens l'acabem de creure, aquesta mort que és pols i duresa, que és camí sense retorn.

Em dol aquesta sensació de mentida que tenim en contemplar la mort. Assseguts a casa, entre zàpings i anuncis,

se succeeixen de pressa les imatges: primer, algunes escenes d'una pel·lícula que ja hem vist, llavors llàgrimes i encontres en un programa de *reality show*, una entrevista sobre les preferències sexuals d'algú que, normalment, no ens interessa gens. Finalment, imatges de mort.

Quan mor algú a qui coneguèrem, les coses canvien. Quan la mort és una presència que no tornarem a recuperar i que ocupà un espai en la nostra vida, augmenta la sensació de buit, de desempar. Parlaré de dos morts que mai no es conegueren. Eren de sexe distint, de generacions diferents, no habitaren la mateixa geografia. Vaig conèixer-los a tots dos i puc dir que eren com la nit i el dia. Però el món és ple de sorpreses i de burles males de pair. Aquests dos éssers diferents, que no tengueren res en comú, que mai no haurien arribat a conèixer-se, moriren de la mateixa manera: van caure per una finestra a l'abisme del carrer.

D'ell, n'han parlat els mitjans de comunicació, la seva fotografia ha sortit als diaris, i tots hem recordat les seves *Palabras para Julia*, aquell poema magnífic que és una invitació -curiosa paradoxa- a la vida i al combat per guanyar-la diàriament. Un cant de coratge contra l'adversitat. Vaig conèixer José Agustín Goytisolo en una única ocasió. Va ser, doncs, una coincidència breu i gairebé casual que no esperava. És clar que la coexistència per part meua venia d'enrere, d'aquella època adolescent en què vaig descobrir els seus versos. Ens trobarem en un dinar

XAVIER PORRATA

“Quan mor algú a qui coneguèrem, les coses canvien. Quan la mort és una presència que no tornarem a recuperar i que ocupà un espai en la nostra vida, augmenta la sensació de buit”

amb un grup de gent del món del periodisme. Record una taula compartida i una conversa llarga, moltes copes, i un dibuix que em va fer en un tros de paper i que va signar perquè jo l'hi demanava. El personatge loquaç, vehement, contradictori i extraordinàriament sensible que vaig descobrir aquell dia, és viu en la memòria. Encara guard el tros de paper i record les

seves paraules de poeta a qui li agrada la beguda i la conversa. Quan vaig saber que havia mort des d'una finestra, que havia triat llançar-se al buit, vaig tornar a llegir aquelles paraules escrites a una Júlia infant.

L'altre personatge de la meua història és tan real com el primer. Es tracta d'una adolescent que no es deia Júlia, sinó Alba, i que potser mai no havia llegit el poema de Goytisolo. Sé cert que estimava la vida i que en tenia plens els ulls. Vivia al meu poble de la Mallorca on encara perduren els ritmes tranquils. Va créixer pels mateixos carrers on jo vaig créixer, jugà a la plaça, parlà amb la mateixa gent. Va néixer quan jo tenia setze anys i la record com una joguina. Puc aclucar els ulls i contemplar els seus primers anys, plens de preguntes i de curiositat per les coses.

Va morir fa pocs dies. Tenia setze anys. Havia anat amb els companys en

viatge d'estudis, algú amb ganes de jocs tancà la porta de la seva habitació a l'hotel, era un capvespre de primavera que comença. Va provar de saltar d'una cambra a l'altra a través de la finestra del balcó. Va perdre l'equilibri i caigué a terra. Es matà en un instant, perquè la mort sol arribar d'aquesta manera.

N'Alba tenia els cabells castanys. Fa temps que no la veia. M'expliquen que era alta i esvelta com un jonc jove. Vaig perdre-li la pista fa temps, encara que, de tant en tant, algú me'n parlava. Ja ho sabeu: algun comentari intranscendent sobre vells coneguts. Ella ocupà un espai dels meus estius d'adolescent en un racó de l'illa on totes dues vam començar a tastar la vida. Ara, quan ja no hi és, vull recordar el seu nom i la seva vida breu com un raig de sol que crema a l'estiu, a la plaça del poble.

• MARIA DE LA PAU JANER, ESCRITORA

Woody Allen el cèlebre

EULÀLIA SOLÉ

L'última pel·lícula que ha estrenat Woody Allen, titulada *Celebrity*, ve a ser una enganyifa. Tal com el seu nom indica, Allen pretén fer-nos creure que el film està dedicat a burlar-se dels famosos amb pardalets al cap. Tanmateix, el que fa en realitat és parlar-nos, com de costum, dels seus propis problemes, que res tenen a veure amb la fama sinó, pel que es dedueix, amb els remordiments de consciència. El que a ell li importa de la seva pel·lícula són les peripècies del protagonista, un home els maldecaps del qual tenen més a veure amb les seves relacions amb les dones que amb la celebritat. Tot fent ús d'una tènue xarxa de famo-

sos que apareixen a la pantalla de tant en tant, Allen desgrana l'autèntica intenció del seu film. La de presentar-nos un personatge que esdevé fàcil d'identificar com el seu *alter ego*. Res a objectar, si no fos perquè les epidèrmiques baralles dels cèlebres que pul·lulen per la historieta deixen fred l'espectador, mentre que les desventures del galant tendeixen a cansar. Malgrat tot, aquesta obra de Woody Allen ha obtingut grans lloances dels crítics. Unanimitat de què no gaudia fa uns anys, precisament quan es mostrava com un creador bastant més inspirat.

Esdevé difícil esbrinar-ne el motiu, però el cert és que, des que Allen conviu amb la jove Soon Yi, la crítica, majori-

tàriament masculina, s'ha rendit als seus peus. A l'època en què Woody Allen va realitzar pel·lícules molt més imaginatives, com ara *La Rosa púrpura del Caire*, *Alice*, *Misterios assassinat a Manhattan* o *Bales sobre Broadway*, sempre sorgia alguna veu discrepant. Entremig també hi havia films dedicats a la prospecció del seu propi interior, però sobre assumptes més interessants que les infidelitats d'un home madur. Reflexionar sobre temes metafísics, tot interrogant-se vers l'existència de Déu o vers la presència de jueus en una societat cristiana, té un sentit més universal. En canvi, a *Desmuntant Harry* ja apuntava cap a un món interior bastant estret. Que Allen sentí la necessitat de fusti-

gar-se a través dels seus protagonistes, sigui en *Harry* o en *Celebrity*, no garanteix que la història ens apassioni ni que la perícia com a director ens proporcioni una obra a l'alçada del seu talent.

Potser aquests crítics que més d'una vegada han afirmat que, des que Allen es va separar de Mía Farrow, la seva obra ha estat més fresca i brillant, hauran de revisar llur opinió. En primer lloc, perquè algunes de les seves millors pel·lícules provenen de l'època en què estaven junts. I en segon lloc, i més significatiu, perquè cal bandejar la típica frase que *darrera de cada gran home hi ha una gran dona*. En aquest cas seria, és clar, "darrera d'un gran director de cinema hi ha una dona més xamosa que l'anterior". Cal substituir conceptes tan passats de moda per uns altres: que cadascú és responsable dels seus mèrits i demèrits. Si Woody Allen té càrrecs de consciència i es flagella a través de les seves darreres obres, amb fruits gens magistrals, doncs cal reconèixer-ho. I ja vindran obres millors.

• EULÀLIA SOLÉ, SOCIÒLOGA I ESCRITORA